

Uchwała z dnia 25 maja 2011 r., III CZP 2/11

Sędzia SN Dariusz Zawistowski (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Jan Górowski

Sędzia SN Iwona Koper

Sąd Najwyższy w sprawie ze skargi dłużnika Samodzielnego Publicznego Szpitala Wojewódzkiego w G.W. przy uczestnictwie wierzyciela Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddziału w G.W. na czynności komornika w sprawie egzekucyjnej (...), po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 25 maja 2011 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim postanowieniem z dnia 29 listopada 2010 r.:

„Czy byłemu zastępcy komornika, który wyegzekwował sumę podlegającą egzekucji lub jej część wraz z opłatą egzekucyjną – a w okresie pełnienia funkcji zastępcy nie ustalił prawomocnie kosztów postępowania egzekucyjnego – w tym opłaty od egzekucji, zaś koszty te ustalił kolejny zastępca zawieszony komornika – na podstawie art. 770 k.p.c., bądź na podstawie art. 767 § 2 k.p.c. przysługuje prawo zaskarżenia postanowienia o ustaleniu kosztów postępowania egzekucyjnego w związku z art. 63 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191 ze zm. – przed nowelizacją ustawą z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy o komornikach i egzekucji (Dz.U. Nr 155, poz. 1038) i po nowelizacji w związku pkt 6 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191 ze zm.)?”

podjął uchwałę:

Byłemu zastępcy komornika sądowego, który wyegzekwował sumę podlegającą egzekucji lub jej część, nie przysługuje zażalenie na postanowienie sądu rozstrzygające skargę na czynności w przedmiocie kosztów postępowania egzekucyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim postanowieniem z dnia 10 września 2010 r. oddalił wniosek Urszuli P., byłego zastępcy komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gorzowie Wielkopolskim, o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie z dnia 6 marca 2009 r., uchylające postanowienie kolejnego zastępcy komornika dotyczące opłaty egzekucyjnej i zażalenie to odrzucił.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim przy rozpoznawaniu zażalenia Urszuli P. powziął wątpliwość, czy byłemu zastępcy komornika sądowego, który wyegzekwował sumę podlegającą egzekucji lub jej część oraz opłatę egzekucyjną, przysługuje uprawnienie do zaskarżenia postanowienia sądu o ustaleniu kosztów postępowania egzekucyjnego, gdy postanowienie o ustaleniu kosztów postępowania egzekucyjnego wydał kolejny zastępca komornika. Skłaniając się do poglądu, że w takiej sytuacji zażalenie byłemu zastępcy komornika nie przysługuje, Sąd Okręgowy podkreślił jednak, iż orzeczenie sądu w przedmiocie wysokości opłaty egzekucyjnej ingeruje w sferę stosunków majątkowych byłego zastępcy komornika uprawnionego do pobrania opłaty egzekucyjnej. Powstaje też wątpliwość, czy w wyniku powołania nowego zastępcy komornika następuje utrata przymiotu „zastępcy komornika” przez poprzednika, jak też wątpliwość, czy staje się on osobą trzecią, mającą udział w postępowaniu i uprawnioną do wniesienia skargi na czynności komornika na podstawie art. 767 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z zawartych w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji przepisów o charakterze ustrojowym wynika, że czynności egzekucyjne powinny być prowadzone osobiście przez komornika lub komorników powołanych dla oznaczonego rewiru. Czynności egzekucyjne może zatem prowadzić – jako organ egzekucyjny – tylko prawidłowo powołany komornik, a w przypadkach przewidzianych w ustawie, także zastępca komornika. Jedynie niektóre czynności egzekucyjne, jednak w imieniu urzędującego komornika (na jego zlecenie), mogą wykonywać także asesory i aplikanci. Należy wyprowadzić stąd wniosek, że status zastępcy komornika wyklucza sytuację, w której może z niego korzystać jednocześnie więcej niż jedna osoba (kolejni powoływani zastępcy komornika), podobnie jak nie jest możliwe dalsze działanie zastępcy komornika po powołaniu nowego komornika. W takich wypadkach zastępca komornika traci swój status.

Sąd Okręgowy zasadnie zwrócił uwagę, że były zastępca komornika, który wyegzekwował przynajmniej część sumy podlegającej egzekucji i z tego względu jest uprawniony do pobrania opłaty egzekucyjnej, jest zainteresowany prawidłowym ustaleniem jej wysokości. Można zatem bronić poglądu, że w razie późniejszego ustalenia kosztów postępowania egzekucyjnego przez komornika lub kolejnego zastępcę komornika ma on interes prawny w jego zaskarżeniu i jest legitymowany do wniesienia skargi na taką czynność komornika na podstawie art. 767 § 2 k.p.c. Ocena ta nie wpływa jednak na sposób rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy.

Nie budzi wątpliwości, że przedmiotem zaskarżenia było postanowienie sądu rejonowego w przedmiocie wysokości opłaty egzekucyjnej, wydane na podstawie art. 770 k.p.c. Przepis ten zawiera regulację szczególną, określającą dopuszczalność zażalenia na takie postanowienia; stanowi, że zażalenie przysługuje stronom postępowania egzekucyjnego – wierzycielowi i dłużnikowi – oraz komornikowi. Nie budzi też wątpliwości, że stroną postępowania egzekucyjnego nie jest komornik sądowy lub jego zastępca, w art. 770 k.p.c. zatem legitymację do wniesienia zażalenia przyznano komornikom odrębnie. Tak więc krąg osób legitymowanych do wniesienia zażalenia został określony inaczej, niż osób legitymowanych do wniesienia skargi na czynności komornika, w wyniku rozpoznania której może zapaść postanowienie, przewidziane w art. 770 k.p.c. Z tego przepisu – jako szczególnego – nie można zatem wyprowadzić wniosku, że uprawnienie do wniesienia skargi na czynności komornika przesądza równocześnie istnienie legitymacji do wniesienia zażalenia na postanowienie sądu wydane po rozpoznaniu skargi.

Pozostaje do rozważenia, czy do byłego zastępcy komornika ma zastosowanie regulacja zawarta w art. 770 k.p.c. odnosząca się do uprawnień komornika. W związku z tym należy zauważyć, że w przepisach kodeksu postępowania cywilnego pojęcie „komornik” zostało użyte na określenie organu egzekucyjnego właściwego do prowadzenia czynności egzekucyjnych. Jest to widoczne w szczególności przy oznaczeniu właściwości funkcjonalnej organów egzekucyjnych, właściwości miejscowej komorników, uprawnień komornika w zakresie uzyskiwania wyjaśnień i informacji oraz stosowania środków przymusu. Należy przyjąć, że także w art. 770 k.p.c. ustawodawca odwołał się do pojęcia komornika w znaczeniu organu egzekucyjnego uprawnionego do prowadzenia

czynności egzekucyjnych, zatem zażalenie na podstawie art. 770 k.p.c. może wnieść także zastępca komornika, jeżeli w chwili wydania postanowienia przez sąd należy do niego prowadzenie czynności egzekucyjnych w imieniu zastępowanego komornika. Z tych samych uprawnień nie może natomiast korzystać były zastępca komornika, który ten status utracił i organem egzekucyjnym już nie jest.

Za taką oceną przemawia dodatkowo wzgląd na charakter opłaty egzekucyjnej. Stanowi ona wprawdzie podstawę dochodu komornika, jednakże ma charakter należności publicznoprawnej. Jej wysokość powinna być ustalona zgodnie z obowiązującymi przepisami przez organ egzekucyjny (urzędującego komornika), który w tym zakresie powinien „reprezentować” także interes wcześniej powołanego zastępcy, uprawnionego do pobrania opłaty egzekucyjnej. Przy takim rozwiązaniu zasadniczo nie ma miejsca dla konfliktu interesów między tymi podmiotami, nie można zatem przyjąć, że legitymacja do wniesienia zażalenia na podstawie art. 770 k.p.c. przyznana komornikowi może przysługiwać równocześnie także innym podmiotom, które w konkretnej sprawie prowadziły wcześniej czynności egzekucyjne.

Z tych względów na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. orzeczono, jak w uchwale.